
Vysoké školy jsou jen třešnička na dortu

Vysoké školy jsou jen třešnička na dortu

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

16.07.2010, Petr Honzejk

Josef Dobeš, ministr školství za Věci veřejné.

Základem reformy nebudou univerzity, změnit musíme hlavně základní a střední školy, říká překvapivě nový ministr školství Josef Dobeš. V rozhovoru vysvětluje plán na zavedení srovnávacích zkoušek na základních školách, na státní maturitě ale zatím jednoznačný názor nemá. Jasnou zprávu studentům chce dát do čtyř týdnů.

HN: Jak se cítíte v roli ministra? Ještě před rokem bylo nejvyšší ambicí vaší strany dosáhnout na pražský magistrát.

Je to změna. Poprvé jsem si to uvědomil, když jsem byl u pana prezidenta a tam na mě dolehla odpovědnost a nervozita. Říkal jsem si, že něco jiného je připravovat program pro školství, bojovat za něj při koaličním vyjednávání a něco jiného je se vši důstojností za něj nést zodpovědnost a garantovat ho. Teď se seznamuji s kolegy, kteří tady pracují a najednou cítím velkou chuť a odvahu dotáhnout reformu školství, která je naprosto nutná.

HN: Už jste stihl na ministerstvu provést první personální změny. Třeba na post náměstka pro vysoké školy jste přivedl Kryštofa Hajna, bývalého zaměstnance bezpečnostní agentury ABL, kterou vlastnil Vít Bárta a ve které jste také působil. Proč?

Když jsem nastoupil, tak jsem měl představu, že tým lidí je třeba namíchat. Sedí na to příměr našeho hokejového týmu z Nagana, kdy Ivan Hlinka smíchal velmi dobře zámořské hokejisty s evropskými.

Já jsem si říkal, že by bylo hezké zachovat tady nějakou kontinuitu. Odváděla se zde velmi dobrá práce a jsou tady lidé, kteří by měli dál pracovat na reformách. Zároveň jsme chtěl přivést z venku kreativní lidi, kteří nežijí v zaběhnutých kolejkách a s nimi se pokusit trochu zrychlit tempo. V tuhle chvíli jsem si tedy přivedl tři klíčové lidi a mezi nimi i pana Hajna. Znáám ho jako člověka, který se angažoval ve studentských akademických senátech. To mě připadalo velmi dobré, že generace studentů dorůstá do toho, že by se mohli stát manažery v těchto oblastech.

HN: Proč přivádíte do takto exponovaných funkcí další lidi spjaté s firmou ABL? Veřejnost i média jsou na toto propojení poměrně alergická.

Mně by se dalo spíš vytykat, že přivádím lidi z Jihomoravského kraje. Pan inženýr Kryštof Hajn, to je ta osoba, o které se bavíme, je člověk, se kterým jsem se v téhle společnosti, o které mluvíte, minul. Spíš jsme se potkávali mimo společnost a znám ho jako člověka, který má co říct k vysokým školám.

HN: Spekuluje se i o tom, že by se na ministerstvo měl vrátit Jaromír Soukup, majitel agentury Médea.

To je jen spekulace. O tomhle Josef Dobeš jako ministr neuvažuje, neuvažoval a to se nestane.

Reforma VŠ musí začít už v mateřince

HN: Jak bude vypadat reforma vysokých škol?

První věc, kterou bych chtěl vyvrátit je, že gros reforem půjde přes vysoké školy. Akcent na tuto oblast dala exministrně Kopicová a reformy rozjela. Když jsem se ale potkával s děkany a rektory vysokých škol, tak pro mě bylo fascinující, co jsem podvědomě cítil a co dva nebo tři vyslovili nahlas. Říkali: Vy reformujete vysoké školy, pokud ale nezačnete od základních škol, nebo dokonce od předškolní výchovy, tak vysoké školy nezměníte. Kvalita a důraz na reformu musí jít od primárního školství. Vysoké školy jsou až třešnička na dortu. Proto dávám akcent na regionální školství, je tam spousta věcí, které musíme řešit.

HN: Co třeba?

První věc je, že teď musíme dát jednoznačné stanovisko ke státním maturitám. Musíme uklidnit rodiče a studenty i odbornou veřejnost, aby věděli jasně co bude. Na to se navážou další věci. Třeba srovnávací zkoušky v pátých a devátých třídách.

HN: Budou v nastávajícím školním roce státní maturitě, nebo ne?

Postupně si zvu všechny skupiny, které k tomu mají co říci. A to od radikálních pedagogů až po ředitele Cermatu. Chci od nich slyšet dvě věci - pro a proti. I od těch nejradikálnějších odpůrců chci slyšet, co je pozitivní na státní maturitě. Dělán si přehled, co která skupina říká, od ekonomů si nechávám předkládat odhady ekonomických dopadů, důsledky toho a onoho řešení. Bavíme se o dvou variantách. Jít to toho a případně to zjednodušovat za pochodu, anebo to odložit.

HN: Tohle je tak zásadní věc, že v ní přece musíte mít jasno.

Já říkám, že je potřeba naučit naše žáky porovnávat se od základních škol. Moje idea jsou srovnávací zkoušky a na to jednoznačně navazují státní maturity. Pokud bychom zrušili státní maturity, tak nemůžeme uvažovat o srovnávacích zkouškách. To je moje filozofie.

HN: Co ale státní maturity v příštím roce?

Ponechám si lhůtu čtyř týdnů, než definitivně rozhodnu. Kdybych vám teď něco řekl, bylo by to nefér, protože jsem se ještě nepotkal se všemi skupinami, které k tomu mají co říci.

Rychlostudium znovu prověříme

HN: Co uděláte, aby se neopakovaly skandály s rychlostudiem na českých vysokých školách?

Do konce srpna musíme doplnit akreditační komisi a jmenovat předsedu či předsedkyni. Musím říci, že jsem už na jaře vnímal práci komise pozitivně, byl jsem rád, že se tady začíná něco otevírat. Nově jmenovaná komise by měla mít odvahu na to navázat.

HN: V případě Vysoké školy finanční a správní, kde si pořídili rychlotituly politici pražské ODS, vyšetřování skončilo. Komise se spokojila s tvrzením, že byli prostě nadanější než jiní.

Budu jednoznačně podporovat, aby se případy znovu prošetřily a pochybnosti se buď potvrdily, nebo zcela vyvrátily.

HN: Bude předsedkyní akreditační komise opět Vladimíra Dvořáková?

Z mého pohledu pracovala vcelku s odvahou, a proto by komisi mohla řídit dál.

HN: Koalice se dohodla na zavedení školného na vysokých školách. Už je jasné, jak budou vypadat půjčky na studium? Školné začnou platit až studenti, kteří nastoupí v akademickém roce 2013 - 2014. Už rok před tím by měl být hotov propracovaný systém půjček. Je to odložené školné. Na jednu stranu školy dostanou peníze hned - stát bude garantovat nějaký výhodný úvěr pro studenta. Na druhou stranu absolvent bude splácet až když dosáhne vyššího než průměrného platu.

HN: Jak budou úvěry vypadat? Budete spolupracovat s nějakou konkrétní bankou?

Zatím jsme se nerozhodli, jestli bude výběrové řízení. Ale je jasné, že stát musí garantovat studentovi úrok, který bude výhodnější než sazby na trhu. O kolik, to bude otázka jednání.

HN: Je politicky prozíravé zavádět školné těsně před volbami?

Já bych to nerad natahoval, a zároveň to nechci uspěchat. Prostě jsme zvažili, dokdy jsme schopni systém připravit. A bez ohledu na to, že nás čekají volby, se do toho pustíme.

HN: V Česku je příliš mnoho vysokých škol. Redukoval byste jejich počet?

Je tady 28 veřejných a 45 soukromých škol. Je pravda, že třeba v porovnání s Velkou Británií jsme na počet obyvatel někde úplně jinde. Jednou z cest, jak to vyřešit, je sloučení regionálních vysokých škol.

HN: Jak to chcete udělat?

Už minulá vláda přišla se změnou financování, která by k tomu mohla přispět. Z pětadevadesáti procent se bude dál podporovat kvantita - peníze půjdou do škol podle počtu studentů. A z pěti procent to ale budou peníze, které dostane škola na základě úrovně vědy a výzkumu, zahraničních stáží studentů a kvality docentů a profesorů.

HN: A to má vést ke sloučení škol v regionech?

Ministerstvo slučování nemůže nařídít. Ale může začít vytvářet podmínky, aby managementy škol pochopily, že je lepší koncentrovat kapacity v regionech, než je mít roztroušené. Můžeme to udělat třeba tak, že omezíme takzvané létající profesory a docenty. Tedy: Nepovolíme desetinné úvazky na mnoha vysokých školách. Už tento princip povede k tomu, že se vysoké školství zkvalitní a bude se více koncentrovat.

HN: Bude akreditační komise přísnější než dosud?

Nepochybně. Také budu podporovat diverzifikaci škol na vzdělávací a výzkumné. I proto hodlám jmenovat nového náměstka pro vědu a výzkum. Chceme také dosáhnout toho, aby se zlepšila prestiž bakalářského vzdělávání. Budeme hlídat jeho standardy na jednotlivých školách.

HN: Máte snížit náklady na ministerstvu o 10 procent. Jak to uděláte?

Musíme šetřit na byrokracii, investicích a provozu. Už jsem rozjel personálně procesní audit nejen ministerstva, ale všech řízených organizací. Zadáni splním. Šetření se ale nedotkne učitelů.

HN: Budete propouštět nepedagogické pracovníky? Snižovat jim platy?

To ukáže audit. Hlavně chci odbourat byrokracii. Slyším nářky ředitelů, že musí vyplňovat deset různých formulářů, které jsou naprosto k ničemu. Chci ten proces maximálně zjednodušit.

HN: Jak chcete zabránit konfliktům mezi nastupujícími učiteli, kterým budete garantovat vyšší mzdy, a zkušenými pedagogy?

Hlavně musím přitáhnout do škol mladé učitele. Vnímám znepokojivě demografii v učitelském stavu. Nejsilnější skupina je předdůchodového věku a jen poměrně malá je skupina nastupujících učitelů. Dorovnání tarifů do dvaceti tisíc hrubého se dotkne pětaticeti tisíc učitelů.

Důležité je, že ředitelům zůstanou peníze na nad tarifní složku, se kterou mohou naložit podle svého uvážení. Další peníze navíc přijdou do škol v roce 2012.

V Česku je na počet obyvatel příliš mnoho vysokých škol. Některé regionální vysoké školy by se měly sloučit.

Josef Dobeš

Vystudoval filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, obor psychologie. Jako psycholog nejdříve pracoval s vězni ve Vazební věznici Praha-Pankrác. Věnoval se práci s rodinami a dětmi s výchovnými či školními problémy. Dále působil jako šéf recruitmentu bezpečnostní agentury ABL. Spoluzakládal Věci veřejné v roce 2002. Ženatý, má dva syny.